

ORGANIZÁCIA OPATRENÍ NA PODPORU INKLUZÍVNEHO VZDELÁVANIA

PREHĽAD POLITIKY

Kontext politiky

Vo všetkých krajinách sa v rastúcej miere prijíma myšlienka, ktorú podporuje aj článok 24 [Dohovoru Organizácie Spojených národov o právach osôb so zdravotným postihnutím](#) (UNCRPD), že inkluzívne vzdelávanie ponúka najlepšie vzdelávacie príležitosti pre žiakov s postihnutím.

Na úrovni Európskej únie (EÚ) obsahuje článok 26 [Charty základných práv Európskej únie](#) hlavnú zásadu legislatívnych a politických opatrení EÚ zameraných na podporu plnohodnotnej inklúzie detí s postihnutím. To sa premieta aj do [európskej stratégie pre oblasť zdravotného postihnutia na roky 2010–2020](#), ktorá jasne podporuje inklúziu detí s postihnutím do konvenčného vzdelávania. EÚ sa tým zároveň zaväzuje podporovať prostredníctvom programu [Vzdelávanie a odborná príprava 2020](#) úsilie členských štátov odstrániť právne a organizačné prekážky ľudí s postihnutím vstupujúcich do systémov všeobecného a celoživotného vzdelávania a zaručiť im inkluzívne vzdelávanie a prispôsobenú odbornú prípravu na všetkých úrovniach vzdelávania.

Škála prístupov používaných na „realizáciu“ inkluzívneho vzdelávania sa však výrazne líši, preto vznikol projekt Organizácia opatrení na podporu inkluzívneho vzdelávania, ktorý má krajinám poskytnúť konkrétne príklady ako pomôcku pri prechode k prístupu založenému na právach. To si vyžaduje zmenu v prístupe vo forme prechodu od organizácie opatrení z hľadiska individuálnej podpory (často založenej na lekárskej diagnóze) na uvažovanie o tom, ako sa systémy organizujú tak, aby podporovali konvenčné školy pri plnení potrieb a práv všetkých žiakov. V súčasnej situácii sú potrebné aj úsporné spôsoby riadenia zdrojov pri súčasnom zachovaní kvality.

Zistenia projektu

Členské krajiny agentúry iniciovali trojročný projekt Organizácia opatrení na podporu inkluzívneho vzdelávania s cieľom nájsť odpoveď na túto kľúčovú otázku: ako sú v inkluzívnych podmienkach v odvetví povinnej školskej dochádzky organizované systémy opatrení tak, aby plnili potreby žiakov identifikovaných ako osoby s postihnutím podľa dohovoru UNCRPD?

Na základe prvotného výskumu, návštev pracovísk a seminárov v rámci projektu sa určili nasledujúce body nevyhnutné na rozvoj inkluzívnych postupov a organizáciu účinnej podpory:

- jednoznačná koncepcia inkluzívneho vzdelávania,
- právne predpisy a politiky, ktoré uznávajú synergiu medzi dohovorom UNCRPD a [Dohovorom Organizácie Spojených národov o právach dieťaťa](#) (UNCRC), pokiaľ ide o stanovenie práv detí s postihnutím ako priority a zaistenie jednotnej politiky a postupov na všetkých úrovniach systému,
- systémový pohľad, ktorý sa zameriava na rozvoj „inkluzívnej schopnosti“ vzdelávacieho systému ako celku a podporuje silné prepojenia, spoluprácu a podporu medzi všetkými úrovňami i v rámci nich (t. j. medzi celoštátnymi a miestnymi tvorcami politík, vedúcimi pracovníkmi v oblasti vzdelávania, riaditeľmi škôl, učiteľmi, inými odborníkmi, žiakmi a rodinami),
- inkluzívna zodpovednosť, ktorá zahŕňa všetkých účastníkov vrátane žiakov a je zdrojom informácií pre politické rozhodnutia s cieľom zaistiť plnú účasť a dobré výsledky všetkých žiakov, najmä však tých, ktorým hrozí neúspech,
- silné spoločné vedenie umožňujúce účinné riadenie zmien,
- vzdelávanie a ďalší odborný rozvoj učiteľov v oblasti inklúzie, aby si učitelia vytvorili pozitívne postoje a prevzali zodpovednosť za všetkých žiakov,
- jasná úloha pre špeciálne školy, aby sa stali zdrojovými centrami, a zvýšili tak schopnosti konvenčných škôl a zaistili kvalitné opatrenia a dostatočne kvalifikovanú odbornú podporu pre žiakov s postihnutím,
- organizácia škôl, prístupy k vyučovaniu, osnovy a hodnotenie, ktoré podporujú rovnocenné vzdelávacie príležitosti pre všetkých,
- účinné využívanie zdrojov prostredníctvom koležiality, spolupráce a rozvoja nepretržitej pružnej podpory namiesto vyčleňovania finančných prostriedkov pre konkrétne skupiny.

Na týchto oblastiach panuje všeobecná zhoda v odbornej literatúre i novších publikáciách agentúry, napríklad v správe [Kľúčové zásady podpory kvality v inkluzívnom vzdelávaní](#) (2011), ako aj v rámci činností projektu Organizácia opatrení na podporu inkluzívneho vzdelávania.

Odporúčania

Nasledujúce odporúčania vychádzajúce z hlavných výsledkov projektu sú určené tvorcami politík a ich cieľom je zlepšiť systémy podpory všetkých žiakov, najmä žiakov s postihnutím v konvenčných školách.

Práva a účasť dieťaťa

Tvorcovia politik by mali:

- Vykonať revíziu vnútroštátnych právnych predpisov a politiky v oblasti vzdelávania s cieľom zosúladiť ich so zásadami dohovorov UNCRC a UNCRPD a aktívne tieto zásady podporovať, a presadzovať právo všetkých žiakov na plnohodnotnú účasť na vyučovaní v škole s ich miestnymi rovesníkmi. To zahŕňa najmä:
 - právo na vzdelanie a inklúziu,
 - nediskrimináciu na základe postihnutia,
 - právo dieťaťa vyjadriť svoj názor,
 - prístup k pomoci.

Jasná koncepcia a jednotnosť

Tvorcovia politik by mali:

- Objasniť koncepciu inklúzie naprieč a medzi úrovňami systému v rámci programu, ktorý zvyšuje kvalitu a spravodlivosť pre všetkých žiakov a rieši problematiku nedostatočných výsledkov všetkých zraniteľných skupín vrátane detí s postihnutím. Všetci tvorcovia politik v oblasti vzdelávania musia prevziať zodpovednosť za **všetkých** žiakov.
- Zohľadniť prepojenia medzi úrovňami systému (t. j. medzi celoštátnymi/miestnymi tvorcami politik, miestnymi lídrami v oblasti vzdelávania/riaditeľmi škôl, učiteľmi, inými odborníkmi a žiakmi a ich rodinami) a posilňovať ich prostredníctvom spolupráce a jednotných partnerstiev medzi ministerstvami a miestnymi službami. Tieto opatrenia by mali rozšíriť výhľady, zvýšiť vzájomné pochopenie a rozvíjať „inkluzívne schopnosti“ systému vzdelávania ako celku.
- Poskytovať školám stimuly, aby mohli prijať všetkých žiakov z miestnej komunity, a zaistiť, aby metódy hodnotenia, inšpekcie a iné opatrenia na zabezpečenie zodpovednosti podporovali inkluzívne postupy a formovali ďalšie skvalitňovanie opatrení pre všetkých žiakov.

Kontinuum podpory

Tvorcovia politik by mali:

- Vytvoriť „kontinuum podpory“ pre učiteľov, pomocný personál a najmä riaditeľov škôl prostredníctvom využívania výskumu, vytvárania sietí a prepojení s vysokými školami a inštitúciami pregraduálneho vzdelávania

učiteľov s cieľom poskytovať príležitosti na rozvoj všetkých skupín ako celoživotných príjemcov vzdelávania.

- Rozvíjať úlohu špeciálnych škôl ako zdroja na zvyšovanie schopností konvenčných škôl a zlepšovanie podpory žiakov. Je potrebné zachovať a ďalej rozvíjať špecializované poznatky a zručnosti pracovníkov zdrojových centier takými spôsobmi, aby mohli podporovať pracovníkov škôl (napríklad prostredníctvom poradenstva a spolupráce), a vytvoriť sieť špecialistov, ktorá posilní podporu žiakov, napríklad žiakov so zriedkavými postihnutím.
- Vytvoriť prístupnejšie rámce osnov a hodnotenia a podporovať väčšiu pružnosť pedagogiky, organizácie škôl a vyčleňovania zdrojov, aby školy mohli inovatívnym spôsobom rozvíjať kontinuum podpory žiakov namiesto toho, aby sa ich snažili napasovať do jestvujúceho systému.

Ďalšie informácie sú dostupné na webovej stránke projektu Organizácia opatrení na podporu inkluzívneho vzdelávania: <http://www.european-agency.org/agency-projects/organisation-of-provision>

SK

<http://www.european-agency.org/disclaimer>